



ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ԿՐԹԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐԿԱ

Ա. ՏԱՐԻ ՇՐՋԱՆ Ա. ՎԵՅԱՄՍԵԱՅ 1863

ՓԵՏՐՎԱՐ 15 ԹԻՒ 9

Ինչ որ խմբագրութեան և Տնօրէնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՊԵՏՐՈՍ ԲՈՐԴՈՒՔԱԼԵԱՆ, Պ. լիս Մերձանը Իմամ—Սէ Խան, Թիւ 4 : — Ընկալար նամակ կամ ծրար կը մերժուի :

Օրագիրը ամէն ամսոյ 1ին և 15ին կը հրատարակուի :
Վեցամեայ շրջանին գինը 20 դուրունոց արծաթէ Բէճիթէ կ'ԱՆԽԻԿ՝ վճարել, ամէն Թիւէ կընան ստորագրուի : —
Վորս երթալիք Օրագրաց ճամբու ծախքը առնողին վրայ է : — Ծանուցման տողը 4 դուրուն : —

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻ ԿՐԹԱՆՈՒՆՎԻՆ

Պ. ՊՕԼԻՍ Օրագրոյս գրասենեակը — : Թէֆլիզ Մեծարդոյ Աղէքսանդր Վաղա Երեցեան : — Զմիւռնիա Արշա-
լուսոյ գրասենեակը : — Թէգիբաթա Պ. Թագուր Ֆէսլեան : — : Կէյվէ, Օրթագիւղ, Ղընձըսար Պ. : խաչատուր
Մանուէլեան : — Տրապիզոն Պ. խաչատուր Էլմասեան :

ԼՂԿԵՅԻՆ

Ազգին այս խիստ տարտամ ու անորոշ վի-
ճակին մէջ ազգային հաստատութեանց ան-
բարեկարգ ու ձախորդ դիրքը այնչափ յա-
տուկ է, որչափ որ իրաց բնութիւնը կը պա-
հանջէ. վասն զի մեր ազգին վիճակը օրինա-
ւորութեան ու բարեկարգութեան մէջ քայլ
առնող ժողովուրդի մը կերպաւորեալ վիճա-
կին նկարագիրը չունի :

Ժողովուրդի մը վիճակին կերպաւորու-
թիւնը ըսելով՝ արդի լեզուաւ ժողովուրդի մը
քաղաքակրթութեան նկարագիրը կ'իմացուի .
ուստի առ նկարագիրը չորոշ ժողովուրդ մը
վայրենի ու խաժամուժ ամբոխ մ'է Եւրո-
պիոյ քաղաքակրթութեան առջև . որ ոչ
ազգայնութիւն ունի և ո'չ ալ ազգայնու-
թեան իրաւունք :

Մեր ազգը առ նկարագիրը չունենալուն
ոչ արդի ընկերութեանց կարգը կրնայ սեպ-
ուիլ, և ոչ ալ անոնց իրաւունքները կրնայ
վայելիլ :

Աւստի մեր ազգին քաղաքակրթութեան
չիր տալը խիստ անյարմար բան մը ու մա-
թեմատիկական մեծ սխալ մըն է :

Բայց պէտք է գիտնալ թէ իրաց այս վի-
ճակը արդեօք մեր ազգին համար յատուկ է-
ական ու առական է, և թէ մեր ազգը իր
վիճակին ու ասպզան կերպաւորեալ ընդու-
նակ չէ՞ երբէք :

Այս չենք կրնար ըսել, վասնզի ո'չ ասանկ
ճակատագիր մը ունի մեր ազգը և ո'չ ալ ա-
սանկ անէ՞ծք մը :

Եւրոպիոյ լուսաւորութեան խանձարուն
եղող խորհող ու գործող Վաղդիոյ վիճակը
չատ մեծ ու զգալի տարբերութիւն ունէր զը-
րեթէ ասկէ դար մը առաջ . բայց հիմայ այն-
պէս մը կերպաւորած է իր վիճակին ու ապա-
հան, որուն նախանձելի բախտը ընդհանուր
ազգաց բարեմաղթելու երբէք չենք սխալի :

Վաղդիոյ ու մեր ազգին մէջ հիմա ան-
հուն տարբերութիւններ կան, այս տարբերու-
թեանց մեծն ու ակներևը սա է որ, հոն մի-
նակ ջանքը չէ դործողը, այլ յարատեւութիւ-
նը, որնոր յաջող փորձերով կը սղ-
սակէ ջանքերը, իսկ մեր ազգին մէջ վհատու-

կաւ հանդէսը : Աշակերտք և աշակերտու-
հիւր իրենց ծանր բայց միանգամայն սիրելի աշ-
խատութեանց պտուղները վայելեցին հանդի-
սականաց և իրենց ծնողաց ներկայութեամբը :
Այս հանդէսը թէպէտ և պարզ էր , բայց չը-
կար հայ մը որ չօրհնէր նոյն առուր հանդէսը ,
ևս և թաղական սիրայօգ խորհրդոյ Յարբի
անդամները :

Պ . Ներսէսի ատենախօսութեան պա-
տասխանեցին աղջկունք քաղցր ու սրտառուչ
աղջային երգով մը . և հետզհետէ երգուե-
ցան ուրիշ մէկ քանի աղջային ընտիր երգեր
և աշակերտաց ու աշակերտուհեաց կողմանէ
պատրաստուած մէկ քանի իմաստալից ճա-
ւեր :

Եկեղեցւոյ մէջ այս հանդէսը վերջացաւ
շնորհափայլ քարոզիչ վարդապետին մէկ աղ-
գու ու պատուական ատենաքանութեամբը ,
որ կը յորդորէր վարժարանաց ընթացքն ու
բարեկարգութիւնը յարատեւ պահելու Պարզե-
ւաբարութեան հանգիսէն ետեւ , աշակեր-
տուհիք Ս . Վառվառեայ վարժարանին մէջ
ի ներկայութեան հանդիսականաց Պ . Ներ-
սէս Մեղպուրեանի հեղինակած մէկ ընտիր
ու հրահանգիչ տրամախօսութիւնը մեծ յա-
ջողակութեամբ ներկայացուցին , որն որ մեծ
տպաւորութիւն ըրաւ հանդիսականաց սրտին ,
ու բռն ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ :

Ահա այս կերպով լնացաւ այս հանդէսը :

Աշակերտաց քննութիւնը իւրաքանչիւր
ուսանաց կարգաւ՝ բազմաբնիկ վարժապետաց
ու բազմահմուտ ուսումնականաց ներկայու-
թեամբը կատարուեցաւ առանձինն օրեր , և
աշակերտաց տուած ճիշդ պատասխանները
խիստ գոհ էն ըրեր Մեծարդոյ քննիչները :

Աստի ընդհանուր աղջին կողմանէ հրա-
պարակաւ մեր խորին շնորհակալութիւնը կը
յայտենք թէ թաղական խորհրդոյ Մեծար-
դոյ անդամաց թէ վարժարանին բարեջան ու
ազգասէր դատաւորաց և առանձինն Արդոյ
Պ . Մկրտիչ Ս . Մեղպուրեան հայկաբանու-
թեան հմուտ դասատուին , որ իր այս ծանր
ու միանգամայն փափուկ պաշտօնէն դատ՝
վարժարանաց տնօրէնութեան պաշտօնն ալ
ազգասիրաբար կը վարէ :

Ապրիլն այն ամէն Հայերը՝ որ վաճն աղ-
ջին կաշիւաւորն . և օրհնեալ այն քաղցր

քրտունքը՝ որ յօգուտ աղջին կը թափին :

ԽԱՍԻԻՂԻ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴ

Խաղաղի հին թաղական խորհուրդը հը-
րաժարեցաւ , խռովութիւնն ու անբարեկար-
գութիւնը Խաղաղին վերցաւ . հինին տեղը
նորը եկաւ , խաղաղութիւնն ու բարեկարգու-
թիւնը իր հետն բերաւ , ուրեմն բարով եկաւ ,
և մենք ալ գոհ սրտիւ իւր բերկրաւթի՜ք գալուս-
տը կը ջնջհաւորենք :

Խաղաղի նորընտիր թաղական խորհուրդը
թաղեցւոյ համակրութեանը արժանի է ան-
շուշտ , կը մագթենք իրեն համար որ իրայս ու-
նեցած համակրութիւնը երբէք չը պակսի , և
կազալէ՜ք զնորընտիր թաղական խորհուրդն որ
ինքնալ աշխատի իր ունեցած համարումը չպակ-
սեցնելու , և իր հետը բերած խաղաղութիւնն ու
բարեկարգութիւնը յանդորրութիւն և յօգուտ
թաղեցւոյ հաստատ պահելու . որով անշուշտ
թաղեցւոյ երախտագիտութեանն ալ պիտի ար-
ժանանայ :

Մեր և թաղեցւոյ նոր ընտիր թաղական
խորհրդոյն վրայ ունեցած լի վստահութիւնն իս-
կաւումը կուտան մեզի կարծելու որ դադարած
ուսումնական խորհուրդին ալ յարութիւն ու
կենդանութիւն տալով վարժարանին յառաջա-
դիմութեան ալ հոգ ու խնամք պիտի տանի՝ որ
ինչպէս յայտնի է , ասով թաղեցւոյ և ընդհա-
նուր աղջին մեծ ծառայութիւն մը ըրած կըլլայ ,
որ անշուշտ մեծ շնորհակալութեան արժանի է :

Բայց նոր ընտիր թաղական խորհրդոյ յարգի
անդամները՝ ինչպէս որ բոլորին սիրան ու աշ-
խոյժը ծանօթ է մեզի և գովութեան արժանի
միանգամայն , աղջային յառաջադիմութեան բա-
շխմամ , հասարակաց օգտին ջանացող , և անոնց
իրաւանցը ջերմ պաշտպան ըլլալով՝ յոյս ունինք
որ Ս . Ներսիսին վարժարանը ոչ միայն իր նախ-
կին շքեղ փառաւորութեանը հասցնելու , այլ
իր նախկին փառաւորութեանէն աւելի՝ նախան-
ձելի ընելու չափ պիտի ճգնին ու ջանան :

Աստի այս ջանքերնուն հաճնելու համար կա-
ղալենք թաղեցւոյ որ իրենց առատ նպաստնե-
րովն ու սրտերովն աջակից ըլլան անոնց :

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն և վերջ : Տես թիւ 8 :)

Մարդ մը թէ դատաստանական խորհրդոյ և թէ երևտական խորհրդոյ անդամ կ'ընայ ըլլալ կամ ընտրուիլ ըստ քուէից, բայց ասով ոչ դատաստանական ու երևտական խորհուրդները իրարու հետ միացած կըլլան, և ոչ ալ երկու խորհուրդները մէկ օրէնքի տակ գացած կըլլան. վասն զի ինչպէս բառերուն բնութիւնն ալ կը ցուցնէ, անոնց նպատակները իրարմէ տարբեր են. առաջինն նպատակն է մինակ դատաստանները քննել, իսկ երկրորդին նպատակն է, ելուստից հսկել : Աստի կը կարծենք որ քիչ շատ իրին բնութիւնը կըցանք բացատրել :

Երկրորդն չիտակ սկզբունք կամ ուղիղ հետեւութիւն չէ կարծելը թէ « որովհետեւ ուսումնասիրաց ընկերութեան անդամները՝ այս ինչ կամ այն ինչ ընկերութեան ալ անդամ են, ուրեմն երկու ընկերութիւններն ալ մէկ են :

Բայց սա բացառութիւնն ալ չենք ընել կամ ասանկ հրատարակել չենք ուղեր թէ, մէկին նպատակը՝ բարի, ու միւսինը՝ չար է. և կամ առաջինը՝ օգտակար, զվերջինը՝ անօգուտ է : Մենք աս երկու ընկերութիւններն ալ աղիւս գուտ ու բարենպատակ ճանցած ենք, երկուքին նպատակն ալ վսեմ՝ դերազանց՝ բարի ու ալգօգուտ են. և այս երկու ընկերութիւնները կազմող յարդի անդամոց ալ մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք : Աստի սա խօսքն ալ ընելով՝ կ'ընենք մեր այս յօդուածը :

Միջասիրական ուղով կըսենք որ յիշեալ ընկերութեանց յարդի անդամները (թէ որ կուղեն միւս ընկերութիւններն ալ թող վրանին առնեն) այսուհետեւ փոխանակ իրարու դէմ դժտութիւններ և ատելութիւններ յարուցանելու, աղէկ կըլլայ որ յանձն առած պաշտօնին առանձինն առաջ տանելու աշխատին. վասնզի ազգայինք ընկերութեանց յառաջադիմութեանը համար իրենց նպատակներն ընելու յօժարակամ փութացած ատենին՝ ո՛չ իրենց նպատակներուն յօժարակամ փութանալը կուգեն, և ոչ ալ ընկերութիւններէ գործ կամ արդիւնք սպասած ատենին՝ ասանկ զզուեցուցիչ անհիմն դժտութիւններ՝ խռովութիւններ և ատելութիւններ կուգեն ըսել և կամ օրագիրներու մէջ կարդալ :

ԿԱՐԵՐ ԵՒ ԿԱՐԾԵԱՅ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կարեր է գիտնալ թէ ի՞նչ է կարծիքը, ի՞նչ բանի հարկաւոր է, և թէ ի՞նչ հիման վրայ հաստատուած ըլլալու է կարծեաց ազատութիւնը :

(Շարունակութիւն. տես թիւ 1)

Ինն և տասներորդ դարը թէպէտ և մէկ բանի զխաւոր գաղափարներ պարզելով մարդկային ընկերութեան դէպ ի յառաջ մղումներ տուաւ. բայց իմաստակութեան պղտոր գաղափարը դեռ չկրցաւ կերպարանաւորիտել և օրինաւոր վիճաբանութեան հրաւեր կարդալ :

Լրագիրները ժողովուրդին վրայ մեծ ազդեցութիւն ունին, աս անդիմադրելի է. վասն զի ժողովուրդին մղում տուող և գաղափարները հասարակաց ատենին ներկայացնող մէկիկ միջոցն է, և վիճաբանութիւնը ալ գաղափարները պարզելու ամենէն հատու ճամբան է : Վասն զի ասով է միայն որ մասնաւոր գաղափարները ընդհանուրի կը վերածուին ու կը պարզուին :

Վիճաբանութիւնը՝ որ խորհելու օրինացը վրայ հիմնեալ է բնականաբար, այնչափ սերտ կապակցութիւն ունի ընդհանուր և մասնաւոր գաղափարաց հետ, որչափ որ մարդկային ընկերութեան դիրքն ունի բնութեան հետ :

Վիճաբանութիւնը՝ առաջ կուգայ դիտողութեան, որ (դիտողութիւնը) այնչափ հարկաւոր է մարդկային ընկերութեան լաւադրին յառաջադիմութեանը, որով կատարելութեան դիրքը կստանայ :

Դիտողութիւնը փորձառութեան հասնելու մէկիկ միջոցն է, վասն զի առանց դիտողութեան չիք փորձառութիւն, կամ արդիւնքուաւ ըսելով՝ կատարելութիւն. վասն զի առանց ասոր (դիտողութեան) անկարելի է բնութիւնը քննել, անոր բնական օրէնքները ճանչնալ և անոր գաղտնեացը թափանձել. որ հայեցողական փիլիսոփայութեան գործնական փիլիսոփայութեան անցնելու հատու և մէկիկ միջոցն է, որուն եղական օգուտը նախանձելի

* Այս ազդեցութիւնը և լրագրաց յարգը պէտք եղածին չափ տակաւին ճանչցուած չէ մեր աղէկն :

Եւրոպան կրցաւ վայելել տակաւին (հայեցողական փիլիսոփայութիւնը կուսակիցներ շատ ունի , ինչու որ անանկ գաղափարներ կը պարունակէ , որոնց ապացոյցը քննելը քրեական յանցանք կամ ճիգ վեժական դրութեան դէմ ու հակառակ է) :

Պիտոցու թեամբ մարդկային ընկերութիւնը լաւագոյն յառաջադիմութեան գիրքը կրտանայ ըսինք՝ որն ալ վեճաբանութեան ծագումն է , վասն զի մարդկային ընկերութիւնը եթէ չափաւորեալ յառաջադիմութիւն մը ունենար միայն , հարկաւ լաւագոյն վեճակ մը պիտի չունենար , որն որ բնութեան օրինացը հակառակ է : Բայց որովհետեւ բնական ազդմամբ մարդկային ընկերութեան յառաջադիմութիւնը՝ մարդկային ընկերութեան երջանկութեան զօհն է , որ արդիւնք է միայն զիտոցութեան :

Այս ընդհանուր տեսութենէն սա կը հետեցնենք , որ ինչպէս ամէն մարմինները իրենց առանձինն յատկութիւններն ունին , նոյնպէս և իւրաքանչիւր անհատ իրենց առանձինն գաղափարներն ունին , և այս ալ այնչափ պէտք է մարդկային ընկերութեան նկատմամբ , որչափ որ մարդկային ընկերութեան յառաջադիմութեան բնութիւնը կը պահանջէ :

Սորը բնութենէն սա սքանչելի օգուտը յառաջ բերաւ Եւրոպա որ զիտոցութեամբ հայեցողական փիլիսոփայութիւնը գործնական փիլիսոփայութեան բարձրացուց , և թէ վեճաբանութեան օրէնքները հասարակաց ըրաւ , որոնց հրաշալի ծնունդը եղաւ ԿԱՐԾԵԱՅ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ :

(Ետեւանէւր)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԵՇԻԿԹԱՇ

Սա վերջին մէկ քանի տարուան մէջ խոշոր տուններով ու երկար կանոնադրութիւններով այնչափ ընկերութիւններու անուններ լսեցինք , որ կարծենք բուսարաններու մէջ « եան » մասնիկով վերջաւորած բուսեր ճիշտ որ ընկերութեանց վերայ շարմարացնեն , չորդեն , չարդեն , չածանցեն , չընեն , չվերցնեն ու չփոխեն , ընդհանուր

ժողով , մասնաւոր ժողով . յանձնաժողով , մասնաժողով , հասարակական , ատենապետ , նախագահ , ատենադպիր , դանձապետ եւ փոխանորդ չընեն . բայց ի՞նչ եղան ասոնք եւ ի՞նչ ըրին :

Միայն կեցցէ սլուալ , մեծ մեծ ջարդել ու տանելին բան մը չընել , խոշոր խոշոր անուններով՝ երկան կանոնադրութիւններով՝ ըով՝ ով եւ այլն ընկերութիւններ կազմել ու ամենեւին արդիւնք մը չցուցնելով լուծել եւայլն աւայլն . ասոնք ոչ ժողովուրդին բարոյականութեանը կողմնէն , ոչ ազգային յառաջադիմութեան կը նըպաստեն , ոչ ժողովուրդին շարժում կը պատճառեն , այլ այլոց գործունէութեան առաջն առնելու եւ պարզամտաց ալ ազգային յառաջադիմութեան միջոցներուն վրայ սլաղ ու անտարբեր նայելու պատճառներ են շիտակը խօսելով :

Մենք չենք ըսեր որ ընկերութեանց մէջ թերութիւններ չըլլան , առ անկարելի է , վասն զի մարդիկ տակաւին այն կանոնադրութեանը հասած չեն , մանաւանդ մեր աղղը . բայց այլ է ակամայ թերութիւնը , այլ է կամովին եղած կամ անզուշտութենէ յառաջ եկած թերութիւնը . ասոնք իրարմէ տարբեր բաներ են :

Առաջնոյն վրայ խոշորացցողով նայելը սարգսպէս մարդկային ընկերութեան տակաւին գերագոյն կանոնադրութեան հասած չըլլալուն վերայ դադարար մը չունենալէ առաջ կուգայ :

Իսկ երկրորդին վրայ անտարբեր աչքով նային ու զանի սլաշտպանելը մարդկային ընկերութեան գերագոյն կանոնադրութեան մը հանել չուզելէ առաջ կուգայ :

Մենք առ եզրակացութիւնը մինակ սա տեսութեամբ ըրինք որ , որովհետեւ ընկերութիւնները մարդկային ընկերութեան նպատակելու մէկ վսեմ նկարագիրը ունին , ուստի ազգայինք կամ ընկերութեանց յարգի անդամները այն աչքով նային ընկերութեանց վրայ , ինչպէս որ մարդկային ընկերութեան յառաջադիմութեան բնութիւնը կը պահանջէ :

Ընկերութեանց յարգն ու արժէքը մեզի համար շատ մեծ է , եւ ազգային յառաջադիմութեան համար ալ ընկերութիւնները խիստ կարեւոր ու սխիտանի են , որոնց էական ու մեծ օգուտները ստէպ վայելած են մարդկային ընկերութեան մէջ հսկայաքայլ յառաջադիմութիւն ընող քաղաքակրթեալ ազգերը : Ուստի չէ թէ մինակ մէկ քանի՝ այլ աւելի թուաւոր՝ բայց օգտակար ու արդիւնք ցուցնող ընկերութեանց փափաքող ենք :

Պէշիկթաշի Հայկազեան ընկերութիւնը՝ ընկերութեանց այս կարգէն է ըսելու երբեք չենք սխալիր :

Այս բարենպաստակ ու իրաւամբ ազգագուտ ընկերութիւնը՝ որուն նպատակը սոսկ համառօտութեան մէջ բովանդակուած է՝ « Ազգային լեզուաւորման ատեն ազգէն ամենակարեւոր, օգտակար, եւ դպրոցական դրբեր հրատարակել. բարոյականի եւ կրօնքի դէմ դիրք տալ չտալ, եւ տըպագրել տուած գրքերը ամենց շահու բուն իրենց ելած գնովը վաճառել », որ թէպէտեւ փոքր՝ բայց իր սահմանին մէջ գործող եւ իր արդեամբքը ազգայնոց ընդհանուրին համակրութիւնը գրաւող առաջին ընկերութիւնն է տալիս ինչ մեր ազգին մէջ :

Առաջին ընկերութիւնն է ըսինք, ժամանակին ընկերութիւնը ոչ միւս ընկերութեանց մէջ կուն ընթացքին հետեւեցաւ, եւ ոչ ասոր դէմ դանդաղանաց ու տեղեկութեան խօսք մը լսեցինք. այլ մինակ իր գործին հետ գրադրելով իր նպատակին ծառայելու կաշխատի :

Չորս տարի է այս ընկերութեան սկզբնաւորութիւնը, եւ ինչպէս ամեն տարի՝ նոյնք եւ այս տարի ալ իր տարեկան գործառնութեան հաշուեցուցակը հրատարակեց :

Այս ընկերութեան արդեամբք տպուած գրքերն են :

ԴԱՍԱԳԻՐԲ

1. ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՀԱՅ ԸՆԹԵՐՅԱՆՈՒԹԵԱՆԿԱՄՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵԳԱՐԱՆ. 40 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 4 դր. (9. տպագրութիւն)
2. ՊԱՐՏԲ ՏՂԱՅՈՅ. 152 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 4 դր. :
3. ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔ ՄԱՆԿԱՆՅ. 180 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 5 դր. :
4. ԹՈՒՍԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՌՈՏ. 128 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 5 դր. :
5. ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ. 200 երեսէ՝ բաղկացեալ՝ Գին 6 դր. :
6. ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ 225 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 8 դր. :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԲ

7. ԱՆԳՈՒԹՆ ՊԵՏՐՈՍ. 75 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 5. դր. :
8. ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԲ ՊՈՒՏԱՐՔԵԱՅ. 64 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 2 դր. (Բ. հատոր) :
9. ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԲ ՊՈՒՏԱՐՔԵԱՅ. 184 երեսէ բաղկացեալ՝ Գին 2. դր. (Գ. հատոր) :

Ասոնք ընկերութեան վրայ մեր ըսածներուն հզօր ու անհերքելի ապացոյցներն են : Տար երկինք որ միւս ընկերութիւններն ալ այս ընկերութեան օրինակին հետեւէին :

Մենք հիմակու հիմա այսչափս բաւական համարելով՝ մեր ու ընդհանուր ազգին խօսքն չը նորհակալութիւնը հրապարակաւ կը յայտնենք յիշեալ ընկերութեան մեծարկոյ եւ ազգասէր անդամոց :

ԵՐԳ

Ի ՀԱՆԳԷՍ ՊԱՐԳԵՆԱԲԱՆԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՋՃԵԱՆ ԿՐԿԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ

47 Մարտ 1865

Յաջնոյժա Երգոց ղուարձունք Պեղճեան սիրալի,
Մտալը յառաջ տիք անտխեղձ քոյր Եղբայր,
Փոխան խոյրեաց ձեր սուրբ քրտանց կրօնի,
Ողջունել զորս, ում յանկայիք անձկաբար :

Եհա ահա ժամանակ,
Լսնք ձեր պճինն ի պսակ :

Բայց առա վառին պարզի ճակատ ոչ ժմիտ,
Ի հանգիսի ուտանց տօնիս ջինջ ու ստակ.
Այլ որ մտաց զաւս սրբէ ճշգրիտ,
Բաջ ճանաչել զՎէհն և զՎրդ իւր միակ :

Նմա արժան մրցանակ,
Նմա փառաց յաղժանակ :

Հապ մն հայկաց կրող արեան Զուակունք,
Անցեմք զիւր տղաւորեամբ գլխովն.
Մինչ ժամանակ մեզ ընկերէ բարեշուք,
Լի սերտ սիրով տացուք համբոյր խմանակն :

Այսու միայն հարց և Կարց
Եւ մեր սիրուն հայրենեաց
Լիցուք ի հոտ անուշից
Զերթ վարդ շուշան շողալից
Այլ զինչ արիտուր տպագրեն
Որոց զմեզ միշտ կրթեն
Ի յուզութիւն հմտութիւն
Արդար կեղծն և խոհուն
Նոցա մեր կեանք չեն նժար
Նոցա ոչինչ ի վճար
Նոյն և արդոյ Սատարաց
Որ զմեք ճշին հանապաղ

Մալթեմբ յերկին
Վանն նոցին
Կեալ անսպառ
Կենդ պայծառ
Յօղուտ Ազդի
Տանն հայրենի
Եւ Մանկուոյս
Թորդոմանի

Մ. Ս. ՄԵԶԳՈՒՐԵԱՆ

ՆԳԱՆԱԿ ԵՈՒՀԱՆՆԵՍԵԱՆ
ԱՐԻՍՏԱԿԻՍԻ

Մասեաց Աղանի անուն պատուական
ամսաթերթին մէջ հանգուցեալ Սրբոյ Պ.
Նիկողայոս Մ. Զորայանի Անգղերէնէն թարգ-
մանած մէկ ընտիր թարգմանութիւնը կը
կարդանք, որն որ մեր ազգին արդի վիճակին
նկատմամբ խիստ պատշաճ դատելով՝ կու-
զենք մեր ընթերցողաց ալ հաղորդել :

ԱՌԱՋ ԳԼԱՅԻՔՆԵՐԸ

(Տե՛ս Մասեաց Աղանի Ա. գրքի յո՛ւրիս
անասելիքը :

Չինորներուն հասարակ մէկ խօսքը դար-
ձած է թէ բանականութիւն մէջ երկու երկու
տեսակ զօրավարներ կան . մէկը առաջ եկեալներ՝
մէկ մ'ալ առաջ գնացեալներ , (կամ թէ որ աս
խօսքը մէկնութեան կարօտէ) ուրիշ կերպով
ըսենք , մէկ մը իրենց պարտքէն փախչոյնե-
րը որ պարտքի ու վտանգի ճամբուն մէջ մի-
այն զուրիշները առաջ մղելով գոհ կըլլան .
մէկ մ'ալ այն քաջ մարդիկն որ իրենց օրի-
նակովը զուրիշները կը յորդորեն , և ինչպէս
անոնց փառացը՝ նոյնպէս ալ վտանգներուն
մասնակից ըլլալու պատրաստ են :

Թէ որ աչքերնիս մարդկային կենաց բազ-
մազաղ ընթացքին վրայ պտտցնենք կը տես-
նենք որ շատերը այն առաջ գնացեալներուն տե-
տակէն են : Քեզ բարի բարի ուշադրութեամբ
մտիկ կընեն , գործողութեանդ պատճառնե-
րուն խեղճերնին կը պառկին , բռնաց ընթաց-
քիդ վրայ անսպասելի զմայլում մը՝ դիտաւո-
րութեանդ վրայ ալ անկեղծ սէր ու ասորոժ
մը՝ ցոյց կուտան , բայց երբ անոնց՝ պաշտպա-
նութիւնը և օգնութիւնը խնդրես , կը խոր-
շին խնդիրքէդ , ու կը ջանան որ կերպ կերպ

դժուարութիւններ մէջ բերելով՝ զքեզ բո-
վերնէն հեռացնեն , կամ իրաւացի կերպ մը
ցուցնելով՝ օտը կը կոխեն թէ՛ քիչ ժամա-
նակ պէտք է որ մտածեն , ու կը ջանան իրենց
անհոգութիւնը ծածկել , եթրե թէ « ինչ-
պէս ըլլալիքը » դիտելու համար քիչ մը սպա-
սելու կարօտ են : Այսպիսի մարդիկ համոզ-
ուած են ու գործոյն վախճանը ցանկալի է ,
ու ձեռք առնուած միջոցներն ալ մէկ հատիկ
յարմար են , բայց գործը ո՛վ ըլլայ կրնայ ը-
նել , անանկ որ հարկ չկայ զիրենք թախան-
ձելու . և կոնկի վրայ հանգիստ իրենց աթո-
ռին մէջ ընկղմած այն մեր բարեմիտ առաջ
գնացեալները կը յառաջեն աշխարհիս տգիտու-
թեան ու գէշութեանը վրայ . յաջողութիւն
կը մախթեն ձեռնարկութեանդ բայց նոյն
գործքին մատովն ալ օգնելը մտքերնէն ան-
դամ չեն անցներ :

(Երբանայել :)

ԲԱՐՈՅԱՎԷՊ

ԽԱՔԷՌԻԹԵԱՆ ՄԸ ԽԻՍՏ ԱՐԺԱՆԱԽՈՐ

ՎԱՐՉԻԸ

Երկնային կայսերութեան կամ Չինաս-
տանի կայսրներէն մէկը որ ուսման և արուես-
տից սիրող ու պաշտպան՝ բայց սա մեղադրելի
ու ամօթապարտ թերութիւնն ունէր , որ տա-
ղանդի տէր ու առաքինի մարդը՝ յոռի ու կար-
ծեցեալ իմաստունէն չէր կրնար որոշել :

Աս ետքիններէն մէկը որ մը երկնային կայ-
սերութեան պալատը մտնելու հնարը մը գտ-
նելով՝ կայսեր ներկայացաւ , ձեռքը շիշ մը
կարմիր ու ազնիւ ըմպելիքով :

Կայսրը հարցուց անոր՝ թէ ի՞նչ է ձեռքի
շիշդ : Կարծեցեալ իմաստունը պատասխանեց
Տէ՛ր կայսր , ես եմ միայն այն մահկանացուն
որ ընդդէմ մահուան այս շուրճիկ պատրաս-
տելու գաղտնիքը գիտեմ . ուստի ձեռքի շիշը
կայսեր մօտեցնելով ըսաւ , իմէ՛ այս շուրճի-
կէ՛ ու ամենեւին մի՛ վախճար :

Դիւրահաւան կայսրը՝ որ մահուան եր-
կիւղէն ազատելու յուսով , ասորոժ փախաբա-
նօք մը այս անմահութեան շուրճիկը տնկելու

վրայ էր, ներկայ գտնուող իշխաններէն՝ մէկը՝ որն որ կայսրէն աւելի խելացի էր, յանկարծ շիջը յախշտակելով շարժումն կէսէն աւելին խմեց:

Կայսրը՝ իշխանին ըրած աս իմաստուն վարպետութիւնը յանդգնութիւն դատելով՝ առանց միտքը այն ըրածին վրայ գէթ վայրկեան մը անգործադարձեցնելու, իսկոյն ի մահ դատապարտեց իշխանը:

Սակայն իշխանը փոխանակ մահուանը դատապարտութենէն ալլայլելու, անվեհեր քաջասրտութեամբ մը ըսաւ, տէ՛ր կայսր, թէ որ աս խմած իրաւ անմահութեան շարժում էր, զիս ի մահ դատապարտելը անօգուտ է, իսկ թէ որ անմահութեան շուրջալ չէր, իմ պարտ ու պատշաճ յարգանքս հանդերձ կը յիշեցնեմ Ձեզի, տէ՛ր կայսր որ աս մարդուն ըրածը՝ խաբէութիւն է. և կաղաչեմ զձեզ, վեհափառ տէր, բարեհաճեցէ՛ք ձեր հաճուածութիւնը տալու այս մարդուն՝ որ մնացած շարժումն ալ ինք խմէ, և վրայէն ալ քիչ մը թոյն տրուի իրեն. ասիկա կարծեմ որ լաւագոյն միջոցն է մահուան դէմ պատրաստած շարժումն փորձն ընելու:

Կայսրը իշխանին այս օրինաւոր առաջարկութեանը հաւանելով, իր հաճութիւնը տուաւ, սակայն կարծեցեալ իմաստունը թոյնըն ալ խմելով՝ դժկամակելով՝ ըրածին խաբէութիւն ըլլալը յայտնուեցաւ:

Այս փորձին վրայ կայսրը իր սխալանքը ճանչալով՝ ցկեանս աքսորի դատապարտեց խաբեբայ իմաստունը:

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

ՍԻՂՎԻ Օ ԲԷԼԼԻՔՕ

ԲԱՆՏԳ ԻՄ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՅ

ՄԵԾԱՐԳՈՅ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱՅ Ս. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Սելվիո Բէլլիքօ Խտալացւոյն այս ընտիր գործը՝ որ զմայլելով կը կարդան լեզուագէտք անոր բնագիրը, Մասիս պատուական լրագրոյ Մեծարգոյ Խմբագիր գեղեցիկ ու գորշոր հայերէն աշխարհափառի թարգմանեց:

Աս գեղեցիկ գրքին մէջի վեհ իմաստունքն ու բարոյական սկզբունքները շատ մեծ օգուտներ ունին Հայ բանասիրաց եւ թէ աւելն աստիճանի մարդոց եւ պատանեկաց կրնայ շատ օգտակար ըլլալ: Կը ծախուի Մերձանը գրավաճառ Մարգարեան Յարութիւն Աղային խանութը եւ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով: Գին 20 դր:

— 0 —

ՄԵԾՆ ՆԵՐՄԷՍ

Կ Ա Մ

ՀԱՅԵԱՍՏԱՆԻ ԲԵՐԵՐԵՐ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի ԶՈՐ ՍԱՐԱՐՈՒԱԾՍ

ՏՊԵԱԼ

ՅԵՐՈՒՍԱԴԷՄ

Այս ընտիր և սրտաշարժ ողբերգութեան հեղինակն է Արդոյ Պ. Սարգիս Միրզա Վանանդեցի ուսումնական անձը:

Յիշեալ ողբերգութիւնը Տատեան Սարգիս Իֆէնտիի յատուկ խնդրանքն ու առաջաճեռնութեամբ Բ. անդամ Երուսաղէմայ Ս. Յակոբեանց Աղգային Տպարանը տպուած է գեղեցիկ տպագրութեամբ:

Սոյն Տպարանին նկատմամբ Երուսաղէմայ միաբանութեան մէկ երկու խօսք կուզէինք ընել, բայց յաջորդ թերթերնուս ձգել կը տրախինք:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՄԻՆԱՍ Մ. ՀԱՅԻ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ
ԵՒ

ՏԵՐԵՆՈՒԹԵԱՄԲ

Պ. ԲՈՐԹՈՒԲԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ ԻՄԱՄ—ԱԼԻ ԽԱՆ: